

Klic TRIGLAVA

LETO VI.

4. maja 1953

ŠTEV. 116.

ZUNANJA POLITIKA

Zunanja politika velesil ni podobna tramvaju, da bi drsela po gladkih tračnicah v točno določeni smeri proti gotovemu, poznanemu cilju. Bodočnost je negotova in vplivi na politiko so raznovrstni, čeprav jo goni jo interesi v stalni smeri. Ne more se izogniti zemljepisnim dejstvom, teži jo zgodovina in podpira gospodarstvo. Mnogi drugi vplivi so nepreračunljivi in v demokracijah je podvržena končno mnenju javnosti. Učeni možje jo preiskujejo in pišejo razprave; nam pa naj bo dovoljena le kratka pripomba.

Med našimi begunci so nekateri mislili, da senbo ameriška zunanja politika popolnoma preokrenila z zmago republikancev. Med volilno borbo jim je zelo ugajala velika razprava o osvobajanju ali zadrževanju. Republikanci so tedaj plameneče napadali demokratskega prezidenta (razumljivo, saj so bile volitve) in se zavzemali za osvoboditev narodov srednje in vzhodne Evrope izpod sovjetskega jarma. Demokrati so razlagali nujnost zadrževanja komunizma v sedanjih mejah in opozarjali, da osvobodjevanje vodi v strašno vojno, ki utegne uničiti civilizirani svet. Zanesenjaki med begunci so prezrli zaključek, o katerem smo poročali, ko so se vsi precej zedinili in nihče ni zagovarjal vojne.

Spomnimo se na zadnja vojna leta, ko so isti in podobni skrajneži trdno pričakovali, da bodo zavezniki po porazu Nemcev "nadaljevali" vojno in potolkli Sovjete. Vir tega mišljenja so bili Nemci, ki so se tako tolažili zaradi neizbežnega poraza. Hitlerjev narod pač ni imel pojma, kako potekajo stvari v demokracijah. Tisti Slovenci, ki so bili enako zmešani, so imeli pač slabše zveze s takratnimi emigranti v Londonu, kot so hoteli prikazati. Zato niso mogli vedeti za takratno prijateljsko javno razpoloženje na Zapadu do ruskih tovarišev v orožju. Kljub temu je več kot naivno, če so mislili, da morejo demokracije enostavno "nadaljevati" vojno v popolnoma novi smeri, ko dosežejo cilje, za katere so se borili. Takrat in še danes nekateri ne dojamejo, da si svobodni ljudje žele miru; ne mami jih enostranska propaganda in zelo težko se nagnejo k strašni odločitvi, da začno vojno.

Nedavni govor prezidenta Eisenhowerja je moral skrajneže razočarati. Vroče želi mir in jasno je zavrgel misel "osvobojevalnega pohoda". Prišel je namreč na oblast in se seznanil z dejstvi in mnenji zunanjega ministrstva in diplomatov. Zunanja politika sicer ni tramvaj, toda na glavo se tudi ne postavlja. Zanesenjaki bodo morda obupali. Oboje, vnetost in obup, je enako nepotrebno. V resnici je mogoče, da bosta komunistična Rusija in Zapad dolga leta obstojala drug ob drugem. Ker poznamo in nasprotujemo komunizmu, pravimo, da bo tak miren ali "hladen" obstoj za komunizem končno poguben, kajti želja po svobodi je huda, nevarna in nalezljiva. Zapadni ali demokratični svet seveda ne bo varen, če ne bo upošteval naukov komunističnih uspehov v preteklosti. Malo je dvoma, da ga bo komunizem spodbujal k čuječnosti z "ljudskimi vstajami" zdaj tu zdaj tam, pri čemer demokracije večkrat slabo izpadejo. Ne sme nas prevzemati inhta, če se počasi uče in če ubirajo dolgo, a zanesljivejšo pot: ne osvobojevalne vojne, ki bi gotovo povzročila mnogo gorja in morda nastala vila nove diktature, temveč boljšanje razmer v svetu, da bo komunizem poginil kot riba na suhem.

SVOBODA VERE

Jugoslovanska vlada je prekinila razgovore s predstavniki katoliškega episkopata v Jugoslaviji glede "ureditve odnošajev med državo in cerkvijo", ker je nadškof Ujčič izjavil, da škofje nimajo pooblastila sv. očetovih predpostavljeneh, da bi mogli skleniti kak sporazum. To izjavo je vlada na agencija komentirala kot "ponovno dokazane želje Vatikana, da poslabša odnošaje z Jugoslavijo", šef vladne komisije, ki je vodila razgovore, Boris Kraigher pa je dodal, da je s tem razgaljeno protiljudsko stališče in delovanje nekaterih predstavnikov katoliške cerkve v Jugoslaviji, ki niso hoteli sporazuma. Pripomnil je, da se je že po prvem razgovoru med Titom in škofi moglo predvidevati neuspeh, saj so škofje zahtevali stvari, ki bi privedle do spremembe ustave, česar oblast ni mogla sprejeti.

Dva dni po prekinitvi, 26. aprila, je vlada objavila popravljeni osnutek "Zakona o pravnem položaju verskih skupnosti" in izjavila, da je bil prvotni osnutek umaknjen, ker sta ga katoliška in pravoslavna cerkev neugodno sprejeli zaradi gotovih določil. V novem osnutku vlada v bistvu ni ničesar popustila. Tako je opustila določilo, ki je prikrito omejevalo duhovnikove stanovske stike z verniki. Po novem osnutku bodo verske skupnosti lahko izdajale in razdeljevale versko čtivo, toda v mejah obstoječega zakona o tisku. Komunisti so odklonili katoliško zahtevo po verskih šolah in ukinitvi civilne poroke, ki je zdaj obvezna.

Patriarh Vikentije je v intervjuju takoj po objavi izjavil, da je Sv. arhijerejski sinod pozdravil prizadevanja vlade po ureditvi odnošajev med cerkvijo in državo; glede novega osnutka zakona je dejal, da ta v gotovi meri jamči svobodo veroizpovedovanja, četudi ni bilo ugodeno vsem predlogom pravoslavnih cerkvenih oblasti. Reis ul ulema Fajfić pa je že v februarju ponovil, da je v FLR Jugoslaviji zajamčena svoboda vere, ter dodal, da so osnutek zakona sprejeli vsi pripadniki islamske verske skupnosti z navdušenjem.

Jugoslovanske oblasti bodo zdaj nadaljevale razgovore s predstavniki pravoslavnih in muslimanov in bodo z njimi dokončali predlog, ki bo po tem še letos predložen v odobritev ljudski skupščini.

BEGUNSKÉ TEŽAVE V AVSTRALIJI

Sydney, koncem marca. Od našega dopisnika.

Prvi slovenski priseljenci so prišli v Avstralijo po 1. 1947 in to v času razcvita gospodarstva, ki se je pričel takoj po končani vojni in trajal do konca leta 1951. V tem obdobju je manjkalo delavne sile prav v vseh strokah, pa tudi uradnikov in učiteljev ni bilo dovolj. Delodajalci so se trgali za delavce in uporabljali vsa mogoča sredstva, da bi pridobili ljudi, ki jih nikdar niso imeli dovolj. Tako so mnogi delali v dveh službah in zelo dobro zaslužili. Prekournega dela je bilo na pretek in vsak si je lahko izbiral službe, če le ni bil vezan na pogodbo. Slaba stran tega "booma" je pa bilo upadanje denarne vrednosti in razna periodična pomanjkanja tako elektrike kot masla, riža itd.

V začetku 1952 pa se je položaj hitro spremenil. Vzrok je bil deloma v ukrepih vlade, ki je uvedla kreditne omejitve in zmanjšala uvoz za 80%, da bi tako preprečila inflacijo. (Osnovna plača je namreč v sedmih povojnih letih zrasla od £ 4.0.0 na £ 9.12.0) Nekako sredi 1952. leta se je potem pričelo veliko čiščenje po tovarnah, saj so nekatere odpustile po 50% ali celo 80%. Medtem ko je bilo 1951 vpisanih na Uradu za delo nad 100.000 prostih mest, je zdaj prihajalo 126.000 ljudi po brezposelnosti za podporo.

Kakšni so izgledi za nezaposlenega? Po enem tednu začenja dobivati tedensko podporo £ 2.0.0, kar v glavnem zadošča za hrano. Izgledov za zaposlitev pa še vedno ni, četudi se položaj zelo počasiboljšuje. A kdor le ujame kje kak posel, je lahko res srečen.

Vlada prikazuje to krizo precej v optimistični luči in predvideva temeljitoboljšanje v nekaj mesecih. Toda "deželne" volitve letos so pokazale, da ljudji vladi ne zaupajo. Tako je Delavska stranka zmagala nad Liberalno v Victoriji, Queenslandu, in Zap. Avstraliji, v Novem Južnem Walesu pa se je obdržala na oblasti. Z malenkostno večino so Liberali zmagali v sicer liberalni Južni Avstraliji in na Tasmaniji. Za september

Na razvoj moremo izredno malo vplivati. Ihta, stok in jok ne pomagata. Zanašati se moramo nase in svoje probleme vključevati v svetovne, (da ponovno napišemo to resnico). Prvi pogoj je poznanje in upoštevanje dejstev. Voditi nas mora razum. Čustva so v politiki nevarna: v notranji morejo privedi v revolucijo; v zunanji politiki vodijo mali narod iz enega razočaranja v drugo.

VELEIZDAJA

"Glas kanadskih Srba" nadaljuje s svojo slepo gonjo sovraštva do kardinala Stepinca in katoliške Cerkve. Nič mu ne bi zamerili, če bi pri svojem pisanju navajal neizpodbitna dejstva, če bi objektivno in vsestransko poročal, če bi iz zamotane medvojne situacije v dobri veri za vsak primer in ob vsaki priliki hotel dognati resnico. Žal je daleč od tega. Na podlagi enostranskih podatkov in seveda enostranskih zaključkov se spušča v drzne sodbe "vojnega zločinca Stepinca" (26.2.1953), ki se ne more braniti in ki ni imel možnosti, da bi stal pred neodvisnim sodnikom. Srbski list je 26.marca ponatisnil članek iz dnevnika "La Croix", "glavnega organa katoliške cerkve v Franciji", kot naivno pripominja "Glas". Pisec razpravlja o Stepinčevi izjavi na komunističnem procesu, da nikdar ni izdal svoje domovine. Izključuje, da bi pod "domovino" mislil nadškof Jugoslavijo; mislil je na Hrvatsko. "Zakaj? Ker Hrvatska pripada katoliški cerkvi, Srbija pa nasprotno pravoslavju". Francoz pripominja, da dva federirana naroda sestavljata eno državo in da z jugoslovanskega stališča pomeni veleizdajo, "razbijati si glavo", kako bi se razbilo to edinstvo.

Brez dvoma je nadškof Stepinac pod "domovino" mislil Hrvatsko. Drugega tudi ni mogel. Ne samo, ker je otrok Hrvatske, ker je domovina daleko intimnejši pojem od države in ker je za nas bistvena razlika med narodom in državo, ampak ker je bivšega jugoslovanskega prostovoljca Stepinca tako kot mnoge druge hrvatske integralne Jugoslovane prej ali slej sama Jugoslavija izdala preko tistih, ki so si jo lastili in delili in vladali iz Beograda. Izdala je demokratično svobodo; ni izpolnila osnovnega poslanstva, ker ni zadovoljila narodov, ni nudila notranjega soglasja. "Na strahu je (namreč) nemogoče zgraditi mirno in zaupljivo življenje" (Croce), saj ne ustvarjajo svobodni ljudje držav zato, da bi trpeli zaradi njih. Jugoslovanski huzarji in beograjska čaršija so pogubljali Jugoslavijo.

Tako je nadškof na procesu izjavil, da je "narod hotel to državo (Hrvatsko), zato sem tudi jaz kot Hrvat bil zanjo". Toda ta država se je umazala z Ustaši, ki se morajo gnusiti civiliziranim ljudem. Pobojev ni mogoče zagovarjati. Ni mogoče zagovarjati razbitja Jugoslavije z nacistično pomočjo. Mogoče pa je poiskati razloge. Ko se bo pred zgodovino preiskovala "veleizdaja", bo treba resnici in pravici na ljubo pogledati tudi dolga leta nazaj, kdo je začel izdajati to državo in kdo je izdal njene narode.

Tedaj ne bo mogoče mimo 11.julija 1928, ko je kralj Aleksander pred Gregorjem Žerjavom zagovarjal razdelitev Jugoslavije. Tudi ne bo mogoče mimo 12.septembra 1944, ko je kralj Peter pozval Srbe, Hrvate in Slovence da se zedinijo in pristopijo k narodno osvobodilni vojski maršala Tita.

"Glas" (22.januarja 1953) silno zaupa komunističnim dokumentacijam, in citira Stepinčev dnevnik, kot ga je pred skupščino navedel Kardelj. Pričakujemo, da bo priznal verodostojnost tudi pismu gen.Mihailovića, naslovljenem na "ekscelenco" poveljnika dr.Ante Pavelića, s katerim naznanja misijo odposlanca dr.Ranka Brašića. Ta dokument je bil predložen na Mihailovičevem procesu. Kakšen glas bodo dali od sebe kanadski Srbi, ko bo ta "kolaboracija z ustaši" označena za veleizdajo?

6
12
KLIC TRIGLAVA
53, Bucks Hill, Chapel End,
Nuneaton, Warwickshire

Izhaja 1.in 3.ponedeljek v mesecu.

Totalitarci obtožujejo in obsojajo brez dokazov, brez zasliševanja in brez obrambe. Srbski tisk, ki se poslužuje tega načina, kaže skrajno pomanjkanje čuta za moralo in pravico. Neke ljudi zavaja v sovraštvo do sodržavljanov, ki more voditi v nove pokolje. Ali ni ščuvanje k množičnim nasilnim dejanjem veleizdaja po zakonu?

ELEKTRIKA ZA IZVOZ

Od 50 milijard kilovatnih ur, ki bi jih bilo mogoče dobiti iz jugoslovanskih rek, so v letu 1950 izkoristili nekaj nad 2 % vodne energije. Za primerjavo je vredno omeniti, da Zap. Nemčija in Italija izkoriščata že po 50% te energije za proizvodnjo elektrike.

Z ozirom na to in zaradi ugodnega zemljepisnega položaja je torej Jugoslavija zelo primerna za izvoz elektrike. Na zapadu napovedujejo, da bo reka jugoslovanska elektrarna "visoko v gorah" kmalu začela delati samo za izvoz električne energije v Avstrijo, Zap. Nemčijo in Italijo. Tu pride v poštev seveda najprej Slovenija in nato Hrvatska, ki imata edini dokaj razvit sistem elektrarn. Ker Slovenija že zdaj izvažava v Avstrijo 8% svoje proizvodnje električne sile, bo torej na račun izvoza mogel biti prikrajšan tekom nekaj let samo drobni potrošnik; ni verjetno, da bi zaradi izvoza energije država ukinila dobavo toka industriji, ki n. pr. v Sloveniji porabi polovico celokupne republiške proizvodnje elektrike. Kljub novim elektrarnam neslovenskim predelom Jugoslavije njihova proizvodnja električnega toka ne zadostuje. Tako je n. pr. Slovenija lansko leto izvozila na Hrvatsko preko 250 milijonov kilovatnih ur. Tri milijone več kot leto poprej. Četudi se je sama Hrvatska z novimi elektrarnami v minulem letu že precej osamosvojila, saj je lahko potrošila elektrike za 13% več kot leta 1951, ji njene lastne sile še nekaj let ne bodo zadostovale. Ni to majhna stvar, če pomislimo, da sta lani tako Slovenija kot Hrvatska porabili vsaka po eno milijardo kilovatnih ur električnega toka, s to razliko, da je Slovenija od tega mogla izvoziti (v Avstrijo in na Hrvatsko) eno tretjino. V letu 1939 je imela vsa Jugoslavija potrošnjo ene milijarde kWh. Šele po nekaj letih, ko bodo dograjene hrvatske elektrarne v Konjščini, na Cetini, v Vinodolu, na Mrežnici, Dobri, Korani in Riječini, bo ta republika lahko sama krila svoje potrebe. In tedaj šele bo Slovenija svoj odvišek lahko pošiljala v inozemstvo, ne da bi zaradi tega bil kdo prikrajšan. Ker bodo med tem tudi v Sloveniji dograjene že začete ali projektirane centrale, bo kljub izvzu preskrbljena nova tovarna aluminija v Strnišču pri Ptujju; ta bo namreč rabila toliko toka, kot ga daje Slovenija zdaj Hrvatski.

Slovenija ima danes 74 (večjih in manjših) vodnih elektrarn ter 56 toplotnih. V primeru z ostalimi republikami Jugoslavije, razpolaga zdaj Slovenija s 50% vse elektroenergetske zmogljivosti države. V Sloveniji je elektrificiranih 3500 mest in vasi; 200.000 gospodinjstev uporablja elektriko za razsvetljavo, polovica od teh pa še za kuho in ogrevanje.

Naš glavni vir

Za proizvodnjo električne sile je najbolj ugodna tista reka, ki ima stalno vodno količino v vseh letnih časih. Kot alpska reka se Drava temu najbolj približa. Sneg v gorah se taja tja do julija. Dravi manjka voda samo pozimi, dočim drugim rekam pozimi in poleti. Po Dravi steče v enem letu 10 milijard m³ vode, kar bi bilo 10 bilijonov litrov. V Vuhredu, kjer je v načrtu elektrarna, steče v sekundi 310 m³ vode.

Vsa Drava med Dravogradom in Mariborom more dati na leto 1 milijardo in 700 milijonov kilovatnih ur. To bi pri ceni 3 din za uro bilo preko 5 milijard dinarjev. Obstoječe elektrarne v Dravogradu, Fali in na Mariborskem otoku ter Vuzenica, ki bo letos dograjena, bodo proizvajale 57% dosegljive energije tega odseka. Ko bosta dograjeni še elektrarni v Vuhredu in Ožbaltu, vsaka s povprečno letno proizvodnjo 370 milijonov kWh, bo Drava nad Mariborom sto odstotno izkoriščena.

Toda možnosti za pridobivanje elektroenergije ostanejo še na Dravi pod Mariborom, dasi se je tam treba ozirati na poljedeljstvo in plovbo. Vsa slovenska Drava bi letno mogla dajati tri in pol milijarde kWh. Z dograditvijo Vuzenice letos bo dravska proizvodnja tako šele 27%.

Zaradi nižjega stanja vode pozimi, bo projektirana kalorična centrala v Šoštanju krila zimski primanjkljaj. Z deli pričenjajo to pomlad, dogradili pa jo bodo koncem leta 1955.

"KOT PRAVI KRALJ"

Bivša jugoslovanska kraljica-mati Marija, ki zdaj živi v Madridu, prigovarja svojemu sinu bivšemu kralju Petru, naj bi se s svojo družino za stalno naselil v gostoljubni Španiji. Mati utegne uspeti v svojih prizadevanjih, ker se sin na svojem obisku v Španiji prvič, odkar je v emigraciji "zares počutil kot kralj". Ne le da je španska vlada generala Franca edina država, ki še vzdržuje z njim diplomatske stike, ampak mu je stavila na razpolago tudi avtomobil s šoferjem za vso dobo, dokler ga bo kralj potreboval; gostoljubje je res veliko, saj ima kralj pri vseh svojih rapunih dvajset odstotkov popusta.

ZASTOPSTVO JUGOSLAVIJE

na kronanju britanske kraljice 2. junija bodo sestavljali Milovan Djilas, Koča Popović in šef štaba Peko Dapčević.

Dušan Kveder, ki je zaposlen v jugosl. generalštabu je odšel v Združene države, kjer "bo predaval o Jugoslaviji".

KONEC EPOLET

V Beogradu so naznanili, da bo vojska dobila nove uniforme pred koncem tega leta. Sedanje uniforme so napravljene po ruskem vzorcu: in čine označujejo velike in svetle epolette. Nove uniforme in oznake bodo podobne angleškim. Naramne tablice, ki so se držale jugoslovanskih oficirjev iz danih dni, bodo zamenjane z zvezdicami na ramah.

IZSELITEV IZ JUGOSLAVIJE

V intervjuju z dopsinikom "New York Timesa" je Ranković napovedal možnost izselitve iz Jugoslavije tudi tistim, ki imajo svojce med begunci v emigraciji. Istočasno bodo razširili izdajanje potnih dovoljenj v tujino v turistične namene.

ske volitve v senat in splošne poslanske volitve l. 1954 pa napoveduje zmago laburistom, ki na vso moč skušajo dokazati, da so le "torijci" krivi sedanjega stanja in da more edino le Delavska stranka spet uvesti polno zaposlitev.

- EVO

Nič niso vprašali prebivalcev Strnišča pri Ptujju, če želijo, da bi njihov kraj dobil drugo ime. Ko je umrl Boris Kidrič, je ljubljanski republiški izvršilni svet počastil Strnižane s tem, da jih je preimenoval v Kidričevce, kraj pa v Kidričevo. Tudi tovarna aluminija v gradnji bo odslej nosila naziv "Boris Kidrič".

Počaščen pa je bil tudi Kardelj. Nedaleč od izliva Neretve v morje so pred leti pričeli z gradnjo pristanišča Kardeljevega. Mesto šteje zdaj okoli 6000 prebivalcev in ga razširjajo z novimi objekti. Luka za blagovni promet naj bi, ko bo v celoti dograjena, zmogla na leto 1,300.000 ton več kot zmora Split.

KOS V VENEZUELI

V Caracasu je februarja priredil koncert baritonist Vlado Kos. Sprejeto je bil resnično mednarodno; med arijami in pesmimi tujih mojstrov je g. Kos zapel tudi tri slovenske pesmi, ki so jih venezuelski kritiki toplo sprejeli kot posebno občutene. Krajevni časopisi ne štedijo v hvali pevca in njegovega glasu.

OGRIZEK O PIRENEJIH

V zbirki "Svet v barvah" (The World in Colour series) je pri angleškem založniku izšla knjiga "Španija in Portugalska", ki jo je uredil Dore Ogrizek. Knjiga je dokaj draga (30 s.), a sijajno opremljena in spisana, tako, da jo nek kritik uvršča med vodiče, ki ti prihranijo potovanje: opis je tako živ, da pričara v mislih vse lepote dežel. G. Ogrizek, ki živi v Parizu, ni novinec na tem polju. Že precej let izdaja izredno okusno opremljene in vsebinsko zelo kvalitetne publikacije o različnih deželah.

BEGUNEC BREZ PREBITE PARE

je bil pred šestimi leti Leon Jolson, žid. Danes vodi podjetje v USA, s kapitalom 40 milijonov dolarjev, ki prodaja šivalne stroje.

COCKTA - KOLONIZACIJA

V vročih poletnih dneh v Jugoslaviji ni bilo prijetne in okusne pijače, ki bi ugasila žejo. Tako so ugotovili komunisti. Kje so šabese, poka lice in malinovci, s katerimi smo se nacejali v prejšnjih časih? Vse to pač ne spada v socialistični red. Podjetje "Slovenija-vino" je pričelo na umeten način izdelovati "naravno" brezalkoholno pijačo, kot naznanja velika reklama. Ta reklama je sama po sebi nekaj izrednega. Če izvzamemo Kidričeve osmrtnice, ki jih vnetež lahko smatra za komunistično reklamo, porednež pa kot reklamo za smrt, prednjači po obsegu pred vsemi podobnimi podvigi v domačih časopisih. Dve celi strani POROČEVALCA sta popisani in porisani z oglaševanjem Yugocockta produktov. Da ne pozabimo, da se nahajamo v socialistični deželi, ki s kapitalističnimi ustanovami, kot je reklama, nima nič skupnega, so dali zadevi naziv "bilten" in jo zabelili z običajnimi nepotrebnimi tujkami. In kljub temu, da jo sekajo po isti poti kot kapitalistični oglaševalci, se kolikor morejo izognejo prijaznosti do posameznika - odjemalca. Saj posameznik ni nič proti skupnosti in oni so oblast nad to skupnostjo - zakaj bi torej dvorili ljudem? Od njih pričakujejo, da bodo vdano in "kulturno" pogoltnili tudi novi proizvod komunističnega gospodarstva, kot so že mnogo slabših.

Nova pijača ima čudno ime COCKTA - COCKTA. Reklama pojasnjuje neve dnežem, da se to izgovarja "kokta-kokta", ne zadovolji pa radovednežev, ki bi jih zanimalo, zakaj za domačo pijačo nedomače ime, ki prezira navade slovenskega pisanja. Skrivnosti pri tem še ni konec. V pijači se nahajajo "žlahtne droge in sadeži", kot kakao in oranžni sok pa domači šipek. Kakao in pomaranče je treba uvažati. Za uvoz so potrebne tuje valute. Teh v Jugoslaviji strahotno primanjkuje celo za prepotrebna živila in nujne stroje. Čudno, odkod se bodo vzele za hladilno pijačo. To še ni vse. Za proizvodnjo Cockte je bilo potrebno nabaviti najmodernejše stroje, ki predstavljajo "zadnji izdelek svetovne tehnike". Kupili so pravico za posebno patentirano zapiranje steklenic. Pritiskajo celo na steklarstvo, da bi v tujini nabavila stroj za tiskanje na steklo, tako da bodo njihove male steklenice okrašene s Cockta barvami. Poleg teh omislekov, ki zahtevajo tuje valute, je Cockta-Cockta, ali kdor že stoji za njo, globoko segla v žep ter vložila mnogo denarja v naprave, prevozne avtomobile, zabožčke, steklenice in "propagandni material". Vse to je v Cockta-barvah, svetlomodro, rumeno in črno, in vse je patentirano. Imeli bodo "prodajalce lične zunanosti" v uniformah, raznašali bodo ročke za 6 steklenic, kar se zdi zelo znano in nečemu podobno. Ameriška brezalkoholna pijača je Coca-Cola. Tudi to delajo s kakaom. Tudi ta ima svoje steklenice, svoje zaboje, svoje barve, svoje prodajalce, svoje ročke za 6 steklenic - vse patentirano. Podjetje Coca-Cola uporablja silovito reklamo in ima nadvse sposobno trgovsko organizacijo. Po vojni je razširilo svojo pijačo menda v deželah po vsem svetu, kjer se čuti ameriški vpliv. Coca-Cola je veliko, uspešno, vplivno podjetje. Francoski vinarji so poskušali preprečiti prodajo te pijače v Franciji, ker jim dela konkurenco. Nemudoma so se odzvali newyorški lokalni, da ne bodo prodajali šampanjca. Kamor je prišel ameriški vpliv, je prišla Coca-Cola. Rodila se je šala, da so dežele coca-kolonizirane.

Podobnost med Coca-Colo in Cockta-Cockto bode v oči. Mogoče je, da je kak bister titovec obiskal Zapađ in se domislil, da bi se inozemski letoviščarji v Jugoslaviji bolj domače počutili, če bi pili nedoločeno pijačo iz malih steklenic. Morda so titovci izbrali ime iz občudovanja ameriških uspehov. Morda jih je ameriška trgovska sposobnost tako očarala, da so privzeli vse zunanje znake in upajo, da jim bo opičje posne manje zagotovilo uspeh. Toda kaj s patenti? Kaj z uvozom iz tujine? Ali je zadeva le gromozansko komunistično planiranje? Ali pa ameriški kapital rine tudi v Titovino in ima že svoje prste vmes?

Sum se bo okrepil, če bo cockta-kolonizacija uspela. A če bo polom enako gromozanski kot zasnutek, bomo zanesljivo vedeli, da je pristna komunistična zamisel.

Dr. Jože Vilfan, bivši veleposlanik v Indiji in Burmi, je bil postavljen za generalnega sekretarja predsednika republike Tita.

"Položaj naše manjšine v Avstriji je v glavnem ugoden", je izjavil dr. Bebler, državni podtajnik za zunanje zadeve.

Elektrifikacija železnic

Mnogi slovenski inženirji se zadnje čase zavzemajo za elektrifikacijo železniške proge med Ljubljano in Postojno; proga proti Trstu je elektrificirana še iz časov pred vojno. Iz razlogov, ki sem jih navedel spočetka, je težko misliti, da bodo uspeli, četudi bi imeli na razpolago denar in material za investicijska dela. Tem manj je mogoče misliti na elektrifikacijo vseh slovenskih gorskih prog, to je v krogu Ljubljana - Jesenice - Sežana - Ljubljana.

Kako ekonomična bi bila elektrifikacija železnic, povedo naslednji podatki. Res da so investicijska dela draga in neprimerno večja kot za obstoječi železniški sistem; toda strokovnjaki napovedujejo, da je obstoječi vozni park, predvsem lokomotive, zelo izrabljen in da bi bilo potrebno vložiti velika sredstva za njegovo izboljšanje.

Parna lokomotiva, kurjena na premog, izkoristi povprečno samo 2,5% kalorične moči premoga. 97,5% gre torej v popolno izgubo. Elektrificirana proga pa izkoristi pri kalorični centrali 28,5%, pri vodni centrali pa kar 48% sil, upoštevajoč pri tem izgubo, ki je pri prenosu elektrike nujna.

Izračunali so, da porabi ljubljanska železniška direkcija leto 391.000 ton premoga, kar bi v toplotni centrali dalo 391 milijonov kWh. Za ves promet te direkcije bi na leto rabili 32 milijonov in pol kilovatnih ur. Tako zaradi pomanjkanja elektrifikacije izgubimo letno blizu 300 milijonov kWh - delo ene dravske elektrarne. Poleg tega bi se hitrost vožnje povečala na 2 do 3 kratno sedanjjo. To je važno tako za turizem kot za konkurenco italijanskim železnicam, ki poskušajo z elektrificirano progo Trbiž-Udine navezati naše srednjeevropski tranzit v jadranske luke, predvsem v Trst. (ds)

STARA PESEM - NOV NAZIV

Človek se sprašuje, ali so jugoslovanski komunisti tako zabiti, da sami verjamejo, kar drugim dopovedujejo, ali pa tako strašno pokvarjeni, da ves svet vlečejo za norca. Ob ustavnih spremembah v letošnjem januarju so namreč govorili, da (po Marksusu) "država polagoma odmira", ker delavci sami prevzemajo v svoje roke oblast; zato tudi ni več potrebna vlada. Uvedli so izvršilne svete ljudskih skupščin, ukinili vlade, za upravne posle pa postavili državne tajnike z vsem upravnim osebjem, ki je sedelolo prej po ministrstvih, da jim pomaga.

Tako se je zdelo, da bo torej nekakšna vlada tistih šest državnih tajništev, četudi bodo navodila dobivala od izvršilnega sveta. Pred nekaj dnevi pa so naznanili iz Beograda, da se je zvezni izvršilni svet razdelil v komisije, ne da bi "preučil posamezna vprašanja in pripravil predloge zakonov" kot to dovoljuje 87. člen preurejene ustave, ampak da enostavno nadomesti nekdanja ministrstva. Nemogoče je namreč, da bi 30-45 članski izvršilni svet v celoti reševal tiste naloge, ki so jih prej ministri s svojimi pomočniki. (Ves upravni aparat pa je itak ostal v državnih tajništvih in odgovarjajočih ustanovah.) Tako so zdaj ustanovili komisijo za zunanje zadeve, komisijo za notranje posle, komisijo za prosveto, komisijo za zdravstvo, komisijo za gospodarstvo itd. Samo po sebi se razume, da bo stari šef Kardelj vodil zunanje zadeve, preizkušeni Ranković notranje. Namesto nekdanjega predsedništva vlade, ki naj bi koordiniralo delo posameznih ministrstev, so zdaj uvedli "koordinacijsko komisijo", v kateri so seveda predsedniki vseh ostalih komisij. In ta koordinacijska komisija bo odslej to, kar na zapadu poznajo kot "kabinet". Tako je odmrta država...

Potem ko sta na kongresu osrednje Ljudske fronte v Beogradu prevzela vajeti v svoje roke Tito in Kardelj, kot predsednik in tajnik, ter postavila na hladno celo tiste sopotnike, ki bi utegnili pred Zapadom dobro igrati vlogo predsednikov-kuliserjev, se je stvar ponovila tudi po posameznih republikah, kjer so Fronte imele že kongrese. V Srbiji predseduje Socialistični zvezi Petar Stambolić, (tajnik je Dušan Petrović, član CK ZKJ); v Hrvatski Vlado Bakarić (tajnik Zvonko Brkić, org. sekr. CK ZKH); v Bosni-Hercegovini je predsednik Djuro Pucar (tajnik Cvijetin Mijatović, član CK ZKJ) in v Sloveniji Miha Marinko (s tajnikom Borisom Kraigherjem, članom Politbiroja ZKS). Vsi predsedniki brez izjeme so generalni sekretarji republiških Zvez komunistov in predsedniki republiških izvršilnih svetov (nekdanjih vlad). Tako prihaja povsod do izraza volja jugoslovanskih narodov... (ds)

"NARODNO NESTRPNI" SLOVENCİ V ITALIJI

V Trstu so se 19. aprila sestali slovenski župani in občinski svetovalci iz A cone, da bi sklepali o obrambnem delu za Svobodno tržaško ozemlje. Kaj hitro so se zedinili na osnutku poziva državam podpisnicam mirovne pogodbe z Italijo, naj se Svobodno ozemlje ohrani in izgradi. V tem pozivu bodo, ko ga bo še redakcijski odbor obdelal, združeni slovenski župani in svetovalci opozorili, da bi mogel prihod Italije v Trst povzročiti nevarne posledice v mednarodni politiki; izjavili se bodo proti razkosanju Ozemlja med Italijo in Jugoslavijo in pozvali bodo, demokrati in titovci, Jugoslavijo, naj na delitev Ozemlja ne pristane, pa tudi ne na izročitev Trsta Italiji, ker bi se s tem odrekla dragoceni posesti slovenskega naroda v severnem Jadranu.

Teden dni kasneje pa so, kot poroča zapadni tisk, komunistični govorniki v Ljubljani na kongresu Osvoobodilne fronte ugotavljali, da je za misel Svobodnega tržaškega ozemlja izgubila ves pomen in da je treba tržaško vprašanje rešiti v neposrednih pogajanjih med Jugoslavijo in Italijo. Po njihovem mnenju Trst ne predstavlja niti slovenskega niti ne ju goslovanskega problema, ampak je to mednarodna zadeva, tesno povezana z obrambo miru.

Ker so slovenske manjšinske stranke v Italiji nameravale na prihod njih državnoborskih volitvah junija abstinirati, je ta ljubljanski kongres Socialistične zveze pozval Slovence pod Italijo, naj sodelujejo s tistimi laškimi "naprednimi" strankami, ki se bore proti kapitalizmu, ter naj odstranijo vse sledove narodne nestrpnosti.

Ljubljanska politična linija je torej 180% obrnjena. Doslej so bili Lah nestrpni, zdaj pa že Slovenci. Mar torej Slovenci z svojimi zahtevami po manjšinskih pravicah motijo mir in preprečujejo sožitje? Sicer pa je za koroško slovensko-avstrijsko fratelanco zdaj prišla spet na vrsto slovensko-laška. Radovedni smo, kako bodo titovci to opravičevali. (pa)

J a v n o m n e n j e

Kardinal: G. urednik! Kje je vendar Vaša linija? Medtem ko niste priza našali srbskemu tisku, ki je zagrebškega nadškofa zmerjal z zločincem in nanj valil krivdo za pokolje ti sočev Srbov, v zadnji številki mirne duše na drugi strani objavite vest o komunističnem filmu, ki prikazuje nadškofovo blagoslavljanje ustašev, sprejem ustaških odličij in ostalo. Če že zavzamete neko stališče, potem bodite dosledni do konca, ali pa priznajte, da ste se zmotili in to potem popravite. J.D.

(Bistvena je razlika med poročili in našim mnenjem v uvodnikih. Mnoga dejstva nam niso všeč, a poštenost in pravičnost nas silita k vsestranskemu poročanju. O kardinalu smo svoje stališče večkrat zapisali; danes v uvodniku "Veleizdaja". Ur.K.T.)

Glasilo skupnosti: G. urednik! Dvomim, da bi v SLS prevladala zdrava pamet kar zadeva glasilo "Slovenske katoliške skupnosti". Le zakaj naj bi prišli do te pameti prav se daj, ko so se ji še lani tako trmasto upirali in tudi s Klicem Triglavom vodili posredno krepko polemiko?

Naročnina KT: letno 24/-, četrletno 6/-

Mislim, da ne bom zgrešil, če zaključujem, da je begunska stranka preko svojih zaupnikov uvidela, da pred javnostjo potrebuje svoje glasilo, strankino glasilo; ker sicer slovenska emigracija strankinega življenja kot takega nič ne čuti, o njej sliši le nekaj meglenega preko Krščansko demokratske zveze, je bilo zato treba dvigniti moralo in ustanoviti glasilo, ki bo vsakih 14 dni oznanjalo "urbi et orbi", da Slovenska ljudska stranka še živi. Sicer pa to preimenovanje po zboru zaupnikov politične Slovenske ljudske stranke (!) molče trobenta, da je bila "Slovenska katoliška skupnost" samo strankin ponesrečeni ali pa nepremišljeni balon, ki je zdaj počil. Toda takšen žogobrc s "katoliško skupnostjo" nikdar katoliški stvari ne bo koristil. K.

Ameriška Akademija znanosti in slovstva je podelila medaljo za za sluge in nagrado 1000 dolarjev svetovno znanemu kiparju Ivanu Meštroviću, ki od 1947 prebiva v Ameriki. Izročitev bo 27. maja. Prej bo imel lastno razstavo del v newyorškem umetnostnem muzeju. Takšna nagrada se kiparjem podeli vsakih pet let in samo enemu.